

La letargia d'una institució

El Consell Valencià de Cultura comença la setmana vinent el nou curs. La incorporació dels nous membres –alguns realment controvertits– i la polèmica per l'increment de les retribucions dels consellers marcaran l'inici de les activitats d'una institució que, després de disset anys, continua patint el desinterès de la Generalitat Valenciana.

El proper 27 de setembre el Consell Valencià de Cultura reprendrà oficialment el curs. Sobre la taula, els 21 consellers es trobaran moltes qüestions per decidir: el trasllat del pati de l'Ambaixador Vich des del Convent del Carme fins al Museu Sant Pius V, la protecció de la Via Augusta i dels castells i torres de guaita de tot el País Valencià, l'estudi del patrimoni religiós o l'elaboració d'un nou reglament de museus.

Però, com des de fa molts anys, les notícies al voltant del CVC no solament se centren en els seus dictàmens i informes sobre qüestions culturals, lingüístiques o patrimonials. Aquesta institució, creada el 1985 com a màxima entitat consultiva i assessora de la Generalitat Valenciana en matèria cultural, lluny d'haver assolit un estatut de "normalitat" continua suscitant polèmiques alienes a la seua tasca diària. Les retribucions econòmiques dels consellers, el nomenament de persones controvertides com a membres del CVC, les tensions internes, l'excessiva centralització... són qüestions que encara cuegen després de disset anys de funcionament.

De moment, el ple d'obertura del curs se celebrarà a la ciutat de Benicarló (Baix Maestrat), en un intent del CVC de connectar amb els problemes del nord i del sud del País Valencià i de no limitar-se exclusivament a la ciutat de València. Però més enllà de la voluntat del Consell de Cultura d'oferir una imatge de descentralització, en aquest proper ple –més protocol·lari que pràctic– és previst que s'aprove el pressupost de la institució per a l'any 2002. Un pressupost que, tot i que no serà definitiu fins que la Generalitat Valenciana done el vistiplau, preveu un increment

del 49% respecte de la partida de l'any passat.

Les qüestions econòmiques, doncs, tornen a protagonitzar l'actualitat del Consell Valencià de Cultura. De moment, pressupost a banda, el CVC ha demanat a la Generalitat que s'actualitzen les dietes dels seus membres per recuperar l'IPC acumulat en els darrers set anys, que no s'havia aplicat. D'aquesta manera, les retribucions per assistència als plens i a les comissions –el ple del Consell i les cinc comissions permanents es reuneixen una vegada cada mes– passarien a ser de 294 euros, quan fins ara eren de 240 euros. L'increment també afectaria els presidents i secretaris de les comissions, que actualment cobren en concepte de dieta 360 euros, i el president de la institució, el científic Santiago Grisolia, que, segons algunes fonts, podria passar a cobrar el doble del que percep en l'actualitat.

"Els diners –explica Vicent Álvarez, actual membre del CVC– sempre han creat molta alarma externa. Però la proposta que ha fet Consell és realment massa alta. Caldria evitar els excessos i retribuir el treball real, no solament la presència". "De fet –continua Álvarez– quan fem visites a algun monument o ciutat per elaborar un dictamen, pràcticament no ve ningú. I és que les visites no es paguen." Per a Manuel Bas Carbonell, membre del consell a proposta del PP fins a l'última remodelació, "la tasca dels consellers moltes vegades es desconeix i per això es critiquen tant les dietes". "Les retribucions –afegeix– són justes quan es treballa."

El dels diners, de fet, ha estat un tema molt qüestionat des dels primers anys de funcionament. "En aquella època –reconeix Andreu Alfaro, membre del CVC

entre 1985 i 1990— no s'aclaria res. Es cobrava i prou.” “Fins i tot —asseguren alguns exmembres— s'arribaven a convocar reunions sense matèria que debatre.” Les crítiques van arribar a ser tan evidents que finalment, el 1998, el Consell va aprovar una normativa que impediria als 21 membres del consell que formaren part de més de tres comissions i es va prohibir convocar més de dos sessions de treball en un mateix dia. No debades, alguns consellers que no podien acudir assíduament a les reunions demanaven que es concentraren les comissions en un sol dia per poder assistir a totes.

Qüestions particulars a banda, des del començament de la seua activitat, el CVC ha anat incrementant el seu pressupost, oficialment, “en consonància amb l'augment de la producció intel·lectual de la institució”. Dels gairebé 35 milions de pessetes (0,21 milions d'euros) amb què va començar el Consell, s'ha passat als 2,1 milions d'euros del 2001. En contrapartida, el CVC ha emès 9 dictàmens i 82 informes, abastant temàtiques com el patrimoni cultural, informes jurídics, toponímia, qüestions lingüístiques i ciència i medi ambient. (vegeu gràfic de la pàgina següent).

Noms per a la polèmica. El recent conflicte pel possible increment de les dietes dels consellers ha coincidit amb el canvi en la secretaria de la institució —Manuel Sanchis-Guarner Cabanilles ha substituït José Morera— i amb la incorporació de sis nous membres al CVC. Precisament el ple que el Consell celebrarà a Benicarló serà la segona reunió a la qual assistiran aquests nous consellers, nomenats a finals del passat mes de juliol després de més d'un any de retard. Un nomenament que va provocar un autèntic allau de crítiques que fins i tot arribaven a comparar el CVC amb “una postal de Millán Astray en la batalla de Marruecos”. No debades, la incorporació de Juan Ferrando Badía, catedràtic de Dret Polític i una de les banderes del secessionisme lingüístic, o de Fernando Vizcaíno Casas, advocat i escriptor que es defineix com a franquista, no afavorirà segurament el ja difícil consens dins de la institució.

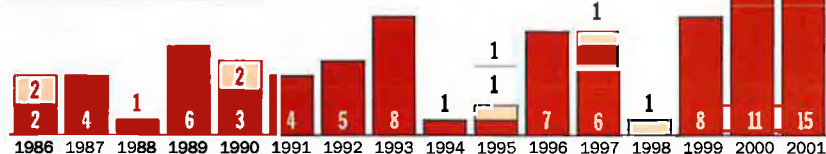
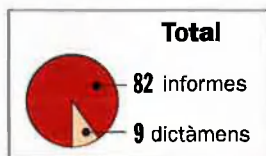
Façana del palau de Forcalló, seu del Consell Valencià de Cultura. Abans de traslladar-s'hi, les reunions tenien lloc a la mateixa seu de la Conselleria de Cultura.

**Rosa Serrano
deixarà el CVC per
la “desvirtuació” i
“desprestigi” que
viu la institució**

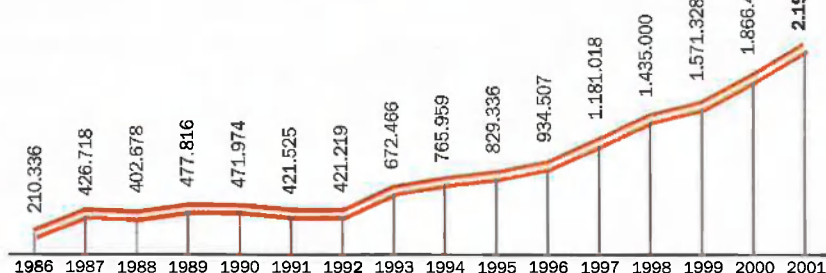
A aquests dos noms cal afegir els de Juan Antonio Montesinos, fundador d'Alianza Popular i considerat el representant del sector més conservador del PP; Eduardo Primo Yúfera, científic que va ocupar diversos càrrecs en institucions científiques durant el franquisme; Elena Negueroles, pintora i esposa de l'empresari Fernando Roig, propietari de Pamesa; i Isabel Ríos, professora del

Evolució dels treballs i pressupostos del CVC

Informes i dictàmens 1986-2001

Pressupost En euros

Font: EL TEMPS / Gràfic: V. PRIETO

Departament d'Educació de la Universitat Jaume I. "Tot i que pràcticament no hem tingut temps de començar a treballar junts –assegura Ramon Lapiedra, executor de la Universitat de València i membre del CVC–, és obvi que els nous membres no s'adeqüen a les funcions que demana la institució." "Jo crec –diu Manuel Bas Carbonell– que aquestes persones s'hauran d'adaptar, que matisaran la seua manera de ser." En resposta a totes les crítiques rebudes, Fernando Vizcaíno Casas, ha assegurat a EL TEMPS que "la polèmica és inevitable en un país democràtic on es respecta la llibertat d'opinió". "Una altra cosa –afegeix l'escriptor– és que en alguna de les [polèmiques] provocades no s'haja respectat la meua."

L'escriptor, establert a Madrid i que assegura sentir-se molt satisfet pel nomenament "com a valencià en constant exercici", es refereix amb aquestes paraules a la polèmica sorgida per un article d'opinió en què assegurava que el dia de l'orgull gai no és una altra cosa que "un carnaval de marquitas". I afe-

gia que el PSOE, que va donar suport a la manifestació, "se nos ha vuelto un muelle, delicado, fileno y efébico". Les reaccions a aquestes paraules no es van fer esperar i tant el col·lectiu de gais i lesbianes Lambda com Esquerra Unida van demanar a l'administració el seu cessament. Però les coses, almenys de moment, continuen igual.

Precisament un dels membres del CVC que va criticar durament la pèrdua de prestigi de la institució fruit d'aquests nomenaments, l'editora Rosa Serrano, ha demanat el seu relleu com a consellera, que possiblement es farà efectiu el mes vinent. "No em sent útil. Per a estar dins del Consell cal dedicar moltes hores i jo crec que faig més falta en altres llocs. L'última remodelació –afegeix l'editora– ha provocat una desvirtuació i un desprestigi de la institució amb la qual no m'identifique en absolut. Els polítics no s'ho han pres seriosament."

Una vegada Rosa Serrano abandone el CVC, el PSPV haurà de decidir quina persona ocuparà el seu lloc. Tenint en

compte les últimes negociacions entre socialistes i populars per a la renovació del CVC, hauria de ser Matilde Salvador la substituïda de Serrano, però ja aleshores el PP va vetar la compositora, com també ho va fer amb el bisbe Rafael Sanus, pel seu enfrontament amb l'arquebisbe de València Agustín García Gasco.

La història de les discussions per consensuar els consellers es repeteix pràcticament des dels inicis de la institució. Però no solament s'han repetit les eternes negociacions, sinó també l'actitud dels responsables polítics, que, d'una banda, continuen utilitzant políticament el Consell Valencià de Cultura, i, de l'altra, segueixen infravalorant la seua tasca. De fet, fins i tot el president, Santiago Grisolia, ha criticat en més d'una ocasió, davant de l'expresident Eduardo Zaplana, l'escàs interès de les institucions i ha lamentat que el treball del Consell no siga prou valorat per la Generalitat.

'Tertúlia d'homenots'. El Consell Valencià de Cultura va ser creat per Llei el 30 d'octubre de 1985, d'acord amb l'article 25 de l'Estatut d'Autonomia de la Generalitat Valenciana per tal de vetllar per la defensa i la promoció dels valors lingüístics i culturals valencians. Tres mesos després, el gener de 1986, es va constituir formalment i es van nomenar els 21 consellers elegits per majoria de dos terços de les Corts Valencianes, tal i com diu la llei. Ben aviat, però, es va fer evident que el que es discutia en el si del CVC no interessava gaire als polítics. "Al principi –recorda Andreu Alfaro– tots pensàvem que podíem resoldre les coses. Però ens vam adonar que no. Semblava que els que teníem raó érem els dolents i els que no la tenien eren els bons. I les coses, crec, segueixen igual. Continuar discutint sobre la llengua que parlem, sincerament, em sembla poc seriós."

A banda d'Alfaro, també el músic Enrique García Asensio, el cardenal Vicente Enrique y Tarancón, el cineasta Luis García Berlanga, el científic López Piñero o el crític d'art Vicente Aguilera Cerni van formar part del primer equip de consellers, presidit per l'alacantí –i

castellanoparlant— Juan Gil-Albert. “Els inicis del Consell—recorda Vicent Álvarez— s’assemblaven molt a una tertúlia de grans personatges que rarament es convertia en treball efectiu.”

Poc després de la creació de la institució, amb la mort de l'historiador José Antonio Maravall, s’hi va incorporar Joan Fuster, qui—conten alguns exconsellers—, s’avorria profundament. “Només hi anava quan calia votar, però no participava en cap comissió de treball. Senzillament no es creia que allò poguera servir per a alguna cosa”, diuen. El polèmic bisbe de la diòcesi de Sogorb-Castelló, Juan Antonio Reig Pla, també va arribar a ser membre del CVC, però només va durar uns mesos (de fet, només va tenir temps d’assistir a una reunió del Consell). El bisbe va presentar la dimissió el març de 1998 adduint pressions mediàtiques i dels partits d’esquerra per la seua política lingüística en la diòcesi que dirigia i que—tot i l’oposició de bona part de la comunitat cristiana i dels mateixos capellans— continua dirigint.

Anècdotes a banda, la trajectòria del Consell Valencià de Cultura ha estat massa vinculada als interessos polítics del moment. “Ens demanen opinions quans els interessa, i si no interessa, senzillament no ens fan ni cas”, asseguren alguns consellers que prefereixen mantenir l’anonimat.

No obstant això, el CVC ha anat incrementant les seues tasques i ha emès al llarg de la seua història alguns dictàmens que han resultat, si més no, significatius. El de la llengua ha estat potser—per la seua transcendència— el més important. Aquell dictamen—que incloïa la famosa definició de valencià com a “idioma històric i propi de la Comunitat Valenciana que forma part del sistema lingüístic que els corresponents estatuts d’autonomia dels territoris hispànics de l’antiga Corona d’Aragó reconeixen com a llengua pròpia”— va donar lloc a la creació de l’Acadèmia Valenciana de la Llengua i, teòricament, a la finalització del conflicte lingüístic.

El CVC s’hi va dedicar durant tot un any—el 1998— per poder consensuar el dictamen, una tasca bastant complicada donada la composició de la institució.

Imatge d’una de les reunions del CVC a la sala de juntes del palau de Forcalló mentre els consellers debatien el dictamen sobre la llengua (1998).

Fins i tot Grisolia ha lamentat en més d’una ocasió que el treball del CVC no siga prou valorat

No debades, el consens ha estat sempre un dels punts febles del CVC. “Les orientacions ideològiques són tan divergents—assegura Ramon Lapiedra— que els dictàmens s’han d’avenir amb parers massa distants”. “Els problema—afegeix Vicent Álvarez— és que el consens només s’aconsegueix quan decidim el que a *ells* els agrada. I sempre hem de cedir els mateixos”.

Tot i les dificultats per arribar a determinats acords, el Consell s’ha manifestat en els darrers anys en favor de qüestions com la protecció de l’horta o sobre altres temes més espinosos com l’abandonament del patrimoni cultural, la protesta per l’escassa presència del valencià en els teatres públics o l’exclusió dels autors catalans i balears del temari de l’assignatura “Valencià. Llengua i literatura” en educació secundària. Les coses, però, no han canviat gaire. “La Conselleria de Cultura—explica Álvarez— ens consulta algunes coses sobre patrimoni, per exemple, però després no hi destina pressupost. És la política cultural del PP

de les grans construccions i de l’impacte mediàtic”.

El futur del Consell Valencià de Cultura, doncs, no es preveu gaire optimista. “Només depèn d’ell mateix” apunta Ramon Lapiedra. “Si no és capaç de dictaminar sobre temes importants de manera racional, competent i independent, ell mateix es condemnarà”, afegeix. Però acreditar la independència d’un ens controlat políticament per les institucions—les renovacions es pacten a les Corts cada sis anys i el president és nomenat directament pel president de la Generalitat— és certament difícil. Ni tan sols en nom del prestigi, els dos governs valencians que han presidit la Generalitat fins ara—socialistes i populars— s’han preocupat de mantenir viva la institució. En el soterrar del Titi, diuen alguns testimonis, Zaplana va assegurar que els valencians “haviem perdut un artista genuïnament valencià”. “Amb això—sentència Álvarez—, ja està tot dit”.

Rosanna Melià